

ΕΚΘΕΣΗ

- A) ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΣΥΣΚΕΨΗ Ο.Ο.Σ.Α. ΠΟΥ ΕΓΙΝΕ ΣΤΟ ΠΑΡΙΣΙ ΚΑΙ**
B) ΠΑΝΩ ΣΤΙΣ ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ Κ.Λ.Π. ΣΤΗΝ ΑΓΓΛΙΑ

ΤΡ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Συμβούλου Παιδαγ. Ίνστιτούτου

Ἀπό τὸν περασμένο Γενάρη, μὲ ἀπόφαση τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας, συμμετέχω στὶς ἐργασίες τῆς «Ὁμάδος τοῦ Σχεδίου διὰ τὴν Ἀνάπτυξιν καὶ Οἰκονομίαν τῶν Σχολικῶν Κατασκευῶν». Τὸ Σχέδιο αὐτὸ ἐκτελεῖται σύμφωνα μὲ σύμβαση μεταξύ τοῦ Ὄργανισμοῦ Οἰκονομικῆς Ἀνάπτυξης καὶ Συνεργασίας (Ο.Ο.Σ.Α.) καὶ τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ καὶ ἀποτελεῖ μέρος ἑνὸς διεθνoῦς Σχεδίου ποὺ κατευθύνεται ἀπὸ τὸν Ο.Ο.Σ.Α. Στὸ Σχέδιο αὐτὸ συμμετέχουν ἡ Ἑλλάδα, ἡ Γιουγκοσλαβία, ἡ Τουρκία, ἡ Ἰσπανία καὶ ἡ Πορτογαλία.

Σκοπὸς τοῦ Σχεδίου αὐτοῦ εἶναι ἡ μελέτη τῶν σχολικῶν κτιρίων ἀπὸ ἄποψη ἐκπαιδευτικῆ, ἀρχιτεκτονικῆ καὶ οἰκονομικῆ, ἔτσι ὥστε, τὰ διδακτήρια ποὺ κτίζονται, νὰ εἶναι ὀρθὰ προσαρμοσμένα στὶς ἐκπαιδευτικὲς καὶ τὶς κοινωνικὲς ἀνάγκες, ἐνῶ ταυτόχρονα οἱ δαπάνες ποὺ γίνονται γι' αὐτὰ νὰ ἀξιοποιοῦνται κατὰ τὸν καλύτερο τρόπο. Ἡ Ἑλληνικὴ Ὁμάδα, ποὺ ἐκπονεῖ τὴν ἐργασία αὐτή, ἐργάζεται μέσα στὰ πλαίσια τοῦ Ὄργανισμοῦ Σχολικῶν Κτιρίων.

Πρὶν ἀπὸ ἕνα μῆνα περίπου ἐπισκέφθηκε τὴν χώρα μας ὁ διευθύνων τὸ Διεθνὲς αὐτὸ Σχέδιο εἰδικὸς σύμβουλος τοῦ Ο.Ο.Σ.Α. κ. Oddie, μὲ σκοπὸ τὴν ἐνημέρωσή του πάνω στὴν πορεία τῆς ἐργασίας τῆς Ἑλληνικῆς Ὁμάδας. Πάνω σ' αὐτὸ τὸ θέμα ἔγιναν ἐπανειλημμένες συσκέψεις τῆς Ὁμάδας, στὶς ὁποῖες ἔλαβα μέρος. Κατὰ τὴν διάρκεια αὐτῶν τῶν συσκέψεων μοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ ἀναπτύξω τὶς ἀπόψεις μου γιὰ τὸ σύγχρονο διδακτήριον ἀπὸ ἐκπαιδευτικῆς κυρίως πλευρᾶς καὶ νὰ κάνω ὠρισμένες προτάσεις, οἱ ὁποῖες ἔγιναν δεκτὲς μὲ ἐνθουσιασμὸ ἀπὸ τοὺς συμμετέχοντες, ἰδιαίτερα δὲ ἀπὸ τὸν εἰδικὸ σύμβουλο τοῦ Ο.Ο.Σ.Α., κ. Oddie. Ὄταν τελείωσαν αὐτὲς οἱ συσκέψεις, ὁ κ. Oddie μοῦ πρότεινε νὰ συμμετάσχω στὴ σύσκεψη τῶν Διευθυντῶν τῶν Ἐθνικῶν Ὁμάδων, ποὺ θὰ γινόταν στὸ Παρίσι ἀπὸ τὴ 17-21 Μαΐου καὶ ἔπειτα νὰ μεταβῶ στὴν Ἀγγλία, γιὰ νὰ μελετήσω τὸν τρόπο κατὰ τὸν ὁποῖο ἐργάζεται ἡ «Ὑπηρεσία Ἀναπτύξεως Σχολικῶν Κτιρίων» τοῦ Βρετανικοῦ Ὑπουργείου Παιδείας καὶ τὶς μεθόδους ποὺ ἐφαρμόζονται στὴν ἀρχιτεκτονικὴ τῶν νέων σχολικῶν κτιρίων. Τοῦ ὅλου θέματος ἔλαβε γνώση ὁ κ. Γενικὸς Γραμματέας τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας, ὁ ὁποῖος καὶ ἐνέκρινε τὴ μετά-

θασή μου στις παραπάνω δύο χώρες (Γαλλία, Ἀγγλία).

Ἡ σύσκεψη στὸ Παρίσι ἔγινε ἀπὸ τὶς 17 - 20 Μαΐου 1965, ἐνῶ ἡ παραμονὴ στὴν Ἀγγλία κράτησε μία περίπου ἑβδομάδα, δηλ. ἀπὸ τὶς 21 - 27 Μαΐου 1965.

Στὴ σύσκεψη τοῦ Παρισιοῦ ἔλαβαν μέρος δύο Ἑλληνες ἀντιπρόσωποι: ὁ κ. Ζιώγας, ἀρχιτέκτων καὶ Διευθυντὴς τῆς Ἑλληνικῆς Ὁμάδας, τοῦ ὁποῦ ἡ συμβολὴ στὴν ἐπιτυχία τῆς σύσκεψης καὶ γενικὰ τῆς ἀποστολῆς μας ὑπῆρξε σημαντικὴ, καὶ ὁ γράφων ἀπὸ μέρους τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας. Στὴ σύσκεψη αὐτὴ συμμετεῖχαν ἀντιπρόσωποι τῶν Ἐθνικῶν Ὁμάδων τῶν χωρῶν τοῦ Σχεδίου, καθὼς καὶ σύμβουλοι τοῦ Ο.Ο.Σ.Α.

Κύριος σκοπὸς τῆς σύσκεψης ἦταν ἡ ἐξέταση τῆς πορείας τῆς ἐργασίας τῶν διαφόρων Ἐθνικῶν Ὁμάδων καὶ ἡ συζήτηση τῶν κοινωνικῶν προβλημάτων. Οἱ Ἐθνικὲς Ὁμάδες ἀνάπτυξαν μὲ συντομία τὸ πρόβλημα τῶν σχολικῶν κτιρίων στὴ χώρα τους καὶ ἔκαναν ἓνα διάγραμμα πάνω στὴν προτεραιότητα τῆς κάλυψης τῶν ἀναγκῶν. Εἰδικώτερα, μέσα στοὺς σκοποὺς περιλαμβανόταν καὶ ἡ ἐξέταση τῶν τρόπων κατὰ τοὺς ὁποῖους ἔπρεπε νὰ παρουσιασθοῦν οἱ Ἐκθέσεις τῶν Ἐθνικῶν Ὁμάδων, ἔτσι ὥστε νὰ ἀκολουθοῦν ἓνα κοινὸ πλαίσιο γιὰ νὰ γίνῃ δυνατὴ τελικὰ μιὰ σύγκριση.

Ἡ Ἑλλάδα συμμετέχει στὸ Σχέδιο αὐτὸ μὲ καθυστέρηση, γιατί ἡ Ἐθνικὴ τῆς Ὁμάδα, συγκροτήθηκε πολὺ ἀργότερα ἀπ' ὅτι οἱ ἀντίστοιχοι τῶν ἄλλων χωρῶν. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο καὶ δὲν ζητήθηκε ἀπ' τὴν Ἑλληνικὴ Ὁμάδα ἡ Ἐκθεση τῶν προβλημάτων τῆς μὲ τὴ λεπτομέρεια ποὺ ζητήθηκε ἀπ' τὶς ἄλλες χώρες.

Εἰδικώτερα τὰ ἐπὶ μέρους θέματα ποὺ συζητήθηκαν κατὰ τὴ σύσκεψη ἦταν τὰ ἀκόλουθα:

A. ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΠΑΝΩ ΣΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΗΣ

1. Προτάσεις γιὰ τὴν προσθήκη ἢ ἀφαίρεση θεμάτων ἀπὸ τὴν ἡμερησίαν διάταξη.

2. Ἐκθέσεις ἀντιπροσώπων τῶν χωρῶν ποὺ συμμετεῖχαν στὸ συνέδριο, — πάνω στὶς ἐνέργειες ποὺ ἔκαναν γιὰ τὴ συνεργασία τους μὲ κυβερνητικοὺς παράγοντες καθὼς καὶ δραστηριότητες ποὺ ἀναπτύχθηκαν.

3. Συζήτηση πάνω στὰ κύρια σημεία τῶν ἐκθέσεων καὶ πιθανὴ σύγκρισή τους.

4. Συζήτηση πάνω στὸν τύπο ποὺ πρέπει νὰ παίρνουν οἱ ἐκθέσεις αὐτὲς γιὰ νὰ γίνεται σύγκριση μεταξὺ τῶν πληροφοριῶν διαφόρων χωρῶν.

5. Συζήτηση πάνω στὴ σειρά ποὺ πρέπει νὰ ἀκολουθῆ ἡ παρουσίαση τῶν διαφόρων πληροφοριῶν.

6. Ἀνασκόπηση τῶν μελλοντικῶν προγραμμάτων μὲ σκοπὸ τὴ συνέχιση τοῦ προγράμματος χωρὶς τὴ βοήθεια τοῦ Ο.Ο.Σ.Α.

7. Τελικὴ διατύπωση τῶν ὅσων συζητήθηκαν γιὰ τὸν τύπο τῶν ἐκθέσεων.

B. ΕΠΙΚΕΦΑΛΙΑΔΕΣ ΤΩΝ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

I. Παροῦσα κατάσταση.

1. Διαπίστωση Ἀναγκῶν.

2. Δαπάνες.

3. Ἀριθμὸς θέσεων μαθητῶν (ἢ γενικὰ σχολείων) ποὺ θὰ ἀπαιτοῦνται κάθε χρόνο καθὼς καὶ ὁ χρόνος ποὺ θὰ ἀπαιτηθῆ ἀπὸ τὴν περίοδο τοῦ σχεδίου μέχρι τῆς κατασκευῆς τοῦ κτιρίου.

II. Προτεινόμενα στάνταρντς.

4. Προτεινόμενα στάνταρντς γιὰ ἐπιφάνεια.

5. » » κατασκευῆς κλπ.

6. » » δαπάνης.

7. Νέα σχολεῖα ποὺ θὰ χρειασθοῦν μέσα σὲ μιὰ πενταετία.

III. Ἐφαρμογή - Ἐκτέλεση.

8. Ἀπαιτούμενο ποσὸ χρημάτων γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση ὅλων τῶν ἀναγκῶν.

10. Φυσικὲς πηγές (μεταφορὰ ὑλικῶν — τεχνίτες εἰδικευμένοι καὶ μὴ κλπ.).

10. Δυνατότητες γιὰ ἐκσυγχρονισμό (προκατασκευή — στάθμιση — παραγωγή κλπ.).

11. Πορεία ποὺ ἀκολουθεῖται γιὰ τὴν ὑπογραφή συμβολαίων κλπ.

12. Παράγοντες Ἰδρυματικοὶ (προτάσεις ἀνανεώσεως τῶν μέχρι τώρα παραδεκτῶν μεθόδων ποὺ ἀναφέρονται: α) στὴν κατασκευή τῶν σχολείων, β) στὴν ἀπόκτηση τοῦ οἰκοπέδου, γ) στὴν πρόσληψη ἀρχιτεκτόνων καὶ λοιποῦ προσωπικοῦ, δ) στὴν εὐθύνη γιὰ τὴ σχεδίαση τῶν ἐπίπλων τοῦ σχολείου (θρανία, καρέκλες, τραπέζια κλπ.), ε) στὴ συγκέντρωση καὶ κατάταξη σχετικῶν πληροφοριῶν, στ) στὶς προτάσεις γιὰ τὴν μόνιμότητα τῶν μελῶν τῶν ἐπιτροπῶν.

13. Ecole Type: Μελέτη ἐνὸς σχολικοῦ κτιρίου ὅπου θὰ παρουσιάζονται συγκεκριμένα οἱ νέες ἀπαιτήσεις τῆς παιδαγωγικῆς, ψυχολογίας καὶ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς.

Ἀπὸ τὴ συζήτηση ποὺ ἔγινε γύρω ἀπὸ τὰ παραπάνω θέματα φανερώθηκε ὅτι πολλὰ ἀπὸ τὰ προβλήματα ποὺ ἀντιμετωπίζουν οἱ διάφορες χῶρες στὸν τομέα τῶν σχολικῶν κτιρίων εἶναι σχεδὸν κοινά. Ἡ διαφορά ἔγκειται στὸν τρόπο ποὺ κάθε χῶρα ἀντιμετωπίζει αὐτά, καθὼς καὶ στὸν χρόνο ποὺ διαθέτει ἢ κάθε χῶρα γιὰ τὴν ἀντιμετώπισή τους, παράγοντες ποὺ ἐξαρτῶνται ἄμεσα καὶ ἀπὸ τὴν οἰκονομικὴ κατάσταση κάθε χῶρας.

ΒΑΣΙΚΑ ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ

1. Ἡ Σύσκεψη πέτυχε στὸν κεντρικὸ τῆς σκοπὸ, δηλ. στὴ διατύπωση, κατάρτιση ἐνὸς σχεδίου ἐκθέσεως μὲ ὠρισμένα περιεχόμενα. Μὲ βάση αὐτὸ τὸ πρότυπο οἱ χῶρες — μέλη θὰ συντάξουν τὶς ἐκθέσεις τους (βλέπε παραγρ. 7). Ὁρισμένα ὁμοῦ προβλήματα σύγκρισης ἀριθμῶν ἀποδείχθηκαν πολὺ δύσκολα στὴ λύση τους καὶ γι' αὐτὸ ζητήθηκε ἀπὸ τὴν Γραμματεία τοῦ Ο.Ο.Σ.Α. νὰ ἀναλάβῃ — μετὰ ἀπ' τὴν ὑποβολή σ' αὐτὴν τῶν προχείρων ἐκθέσεων ἀπὸ μέρους τῶν ἐθνικῶν Ὁμάδων — σύγκριση τῶν στοιχείων ἀπὸ τὶς διάφορες χῶρες.

2. Συμφωνήθηκε ὁμόφωνα νὰ γίνουν σημαντικὲς ἐνδιάμεσες προτάσεις στὶς ἀντίστοιχες κυβερνήσεις χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ ἀνάγκη γιὰ περαιτέρω ἔρευνα. Οἱ προτάσεις αὐτὲς διατυπώνονται παρακάτω στὴν παράγραφο 5.

3. Συμφωνήθηκε επίσης ότι για να εκτελεσθῆ τὸ πρόγραμμα, ἀρκετὰ σημεῖα ἀπαιτοῦσαν περισσότερη τεχνικὴ βοήθεια ἀπὸ μέρος τοῦ Ο.Ο.Σ.Α. Τὰ σημεῖα αὐτὰ ἀναφέρονται παρακάτω στὴν παράγραφο 6.

4. Τελικὰ ἡ σύσκεψη ἔληξε μὲ τὴν γενικὴ συμφωνία (ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα τῆς ὁποίας τὸ πρόγραμμα ἀποτελεῖ ἐξαίρεση) ὅπως κάθε ὁμάδα ὑποβάλλῃ — τὸ γρηγορώτερο — στοὺς ἀντίστοιχους ἀντιπροσώπους τῆς στὴν Ἐπιτροπὴ Τεχνικῆς Συνεργασίας, προτάσεις γιὰ τὴ συνέχιση τοῦ Προγράμματος Ἀνάπτυξης καὶ Οἰκονομίας τῶν Σχολικῶν Κτιρίων μετὰ τοὺς πρώτους ἕξ μῆνες τοῦ 1966. Ἡ ἐργασία τῶν ὁμάδων κατὰ τοὺς μῆνες αὐτοὺς θὰ εἶναι ἡ σύνταξη μιᾶς συμπληρωματικῆς ἐκθεσης ποὺ ἡ διατύπωσή της θὰ βασίζεται πάνω σὲ διάφορες παρατηρήσεις — σχόλια τοῦ Ο.Ο.Σ.Α. καθὼς καὶ πάνω στὴν πείρα τῶν ἄλλων ὁμάδων ἐργασίας. Συμφωνήθηκε δὲ ὅπως οἱ Ἐθνικὲς Ὅμαδες ἐργασίας ἀνταλλάξουν μετὰξὺ τους τὶς πρόχειρες ἐκθέσεις τους κατὰ τὸν ἴδιο χρόνο ποὺ θὰ τὶς ὑποβάλουν στὸν Ο.Ο.Σ.Α.

Ἐνδιάμεσες Προτάσεις

“Ὅλα τὰ μέλη συμφώνησαν ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ ἔγουν ὠρισμένα συμπεράσματα θάσει τῶν ὁποίων νὰ γίνουν προτάσεις στὶς ἀντίστοιχες Κυβερνήσεις πρὶν ἀπὸ τὶς τελικὲς ἐκθέσεις. Οἱ προτάσεις αὐτὲς εἶναι οἱ παρακάτω.

5. Γιὰ τὴν ἐπίτευξη μεγαλύτερης οἰκονομίας στὶς σχολικὲς κατασκευές καὶ γιὰ τὴν κατασκευὴ νέων σχολείων μὲ τὸν ἀπαιτούμενο ρυθμὸ, εἶναι ἀπαραίτητο νὰ ἐπωφεληθῆ κάθε χώρα τὴ μαζικὴ ἀγορὰ ὑλικῶν καὶ τὴν τυποποίηση τῶν κτιρίων. Τοῦτο θὰ ἀπαιτήσῃ μελέτη τῶν τυποποιημένων μερῶν καὶ μαζικὲς παραγγελίες πολὺ πρὶν ἀπὸ τὴν περίοδο τῆς κατασκευῆς, γιὰ νὰ μπορέσουν οἱ ἐργοστασιάρχες καὶ οἱ προμηθευτὲς νὰ ρυθμίσουν τὴν παραγωγή τους, καὶ νὰ ἐκτελέσουν ἔγκαιρα τὶς παραγγελίες. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι πρέπει νὰ εἶναι ἀκριβῆς ἡ τοποθεσία, ὁ τύπος καὶ τὸ μέγεθος (ἀνάλογα μὲ τὶς θέσεις τῶν μαθητῶν) κάθε σχολείου ποὺ θὰ κατασκευασθῆ, τουλάχιστο ἓνα χρόνο καὶ κατὰ προτίμηση δυὸ χρόνια πρὶν ἀπὸ τὴν ἔναρξη τῆς ἀνέγερσης. Γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ ἀπαιτοῦνται δυὸ βασικὲς προϋποθέσεις, δηλ. ἓνα *Σχέδιο Ἀναπτύξεως* καὶ ἓνα *Ἐτήσιο Πρόγραμμα Ἀνεγέρσεως*.

6. Σημαντικὸ γιὰ τὴν οἰκονομία τῶν σχολικῶν κτιρίων εἶναι ἡ κατάλληλη καθοδήγηση τοῦ μελετητῆ *συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ καθορισμοῦ τῶν τελικῶν ἀναγκῶν ὅσο τὸ δυνατὸ πιὸ νωρὶς καθὼς καὶ μιὰ ἔγκαιρη διατύπωση τῶν οἰκονομικῶν δυσκολιῶν*. Γιὰ τὸν λεπτομερῆ καθορισμὸ τῶν ἀναγκῶν τῆς οἰκοδόμησης καὶ τοῦ τρόπου ἐρμηνείας τῶν κανόνων κατασκευῆς, συνιστοῦμε θερμότατα ὅπως οἱ Κυβερνήσεις ἀναλάβουν τὴν ἐκδοσὴ τῶν ἐπεξηγηματικῶν φυλλαδίων ποὺ θὰ προετοιμάσουν οἱ Ἐθνικὲς Ὅμαδες τῆς Ἀναπτύξεως καὶ Οἰκονομίας Σχολικῶν Κτιρίων. Τὰ φυλλάδια αὐτὰ θὰ εἶναι παρόμοια μὲ τὰ δελτία Σχολικῶν Κατασκευῶν ποὺ ἐκδίδει τὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας καὶ Ἐπιστημῶν τοῦ Ἠνωμένου Βασιλείου.

Αἰτήσεις γιὰ βοήθεια ἐκ μέρους τοῦ Ο.Ο.Σ.Α.

7. Ὅλες οἱ ὁμάδες ἐργασίας συμφώνησαν ὅτι πρέπει νὰ διεξαχθῆ ἔρευνα γύρω ἀπὸ τὸν τεχνητὸ φωτισμὸ καὶ ἀπὸ τὰ προβλήματα τοῦ ἡλιακοῦ φωτὸς ποὺ δημιουργοῦνται στὰ νότια κλίματα. Ἐξέφρασαν ἐπί-

σης τὴν ἐπιθυμία νὰ ἐξετάσουν κατὰ πόσον εἶναι δυνατὸν νὰ ἀρχίσῃ ἓνα κοινὸ Πρόγραμμα Ἐρευνας, τὸ κόστος τοῦ ὁποίου νὰ μοιρασθοῦν οἱ ἀντίστοιχες Κυβερνήσεις. Γι' αὐτὸ, τὰ μέλη παρεκάλεσαν τὴ Γραμματεία τοῦ Ο.Ο.Σ.Α. νὰ ζητήσῃ τὴ συνεργασία τοῦ καθηγητοῦ P.G. Hopkins τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Λονδίνου, ὁ ὁποῖος εἶναι ἐξέχουσα αὐθεντία πάνω σ' αὐτὸ τὸ θέμα καὶ νὰ πάρῃ τὴ γνώμη του σχετικὰ μὲ τὴ μορφή πού πρέπει νὰ πάρῃ ἓνα τέτοιο Πρόγραμμα Ἐρευνας, τὸ πού καὶ ἀπὸ ποιούς πρέπει νὰ διεξαχθῇ καὶ ποῖο θὰ εἶναι τὸ πιθανὸν κόστος.

8. Ὅλες οἱ ὁμάδες ἐργασίας ἀναγνωρίζουν τὴν ἐπείγουσα ἀνάγκη ἑνὸς ὑπεύθυνου «τιμᾶριθμοῦ» πού νὰ συσχετίζῃ τὸ κόστος τῶν σχολείων πρὸς τὸ κόστος ἑνὸς ὠρισμένου ἔτους θάσεως. Τὰ μέλη παρεκάλεσαν τὴ Γραμματεία νὰ διατυπώσῃ εἰδικές συστάσεις κάτω ἀπὸ τὸ πρίσμα τῆς πιὸ πρόσφατης πείρας σ' αὐτὸν τὸν τομέα, τίς ὁποῖες συστάσεις νὰ μελετήσουν οἱ Ὅμαδες καὶ νὰ τίς ὑποβάλουν στίς Κυβερνήσεις τους.

ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΚΛΠ. ΣΤΗΝ ΑΓΓΛΙΑ

Τὴν ἐπίσκεψή μας στὴν Ἀγγλία ὀργάνωσε ὁ Ο.Ο.Σ.Α. σὲ συνεργασία μὲ τὸ Βρετανικὸ Συμβούλιο. Τὸ Πρόγραμμα τῆς Ἀγγλίας παρακολούθησαν ὁ κ. Ζιώγας καὶ ὁ γράφων καὶ μέρος τοῦ προγράμματος ὁ Πρόεδρος τοῦ Ὄργανισμοῦ Σχολικῶν Κτιρίων κ. Ζούνης.

Τὸ πρόγραμμα περιλάμβανε τὰ ἑξῆς:

Σύσκεψη μὲ τοὺς ἀρμόδιους παράγοντες τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς κατασκευῆς τῶν σχολικῶν κτιρίων. Στὴ συζήτηση συμμετείχαν ὁ κ.W.D. Lacey, διευθυντῆς τῆς ἀρχιτεκτονικῆς ὑπηρεσίας τοῦ Ὑπουργείου καὶ ὁ κ. T P. Weaver, Γενικὸς διευθυντῆς τοῦ Ὑπουργείου. Ἡ συζήτηση περιστράφηκε κυρίως γύρω ἀπὸ τὴν Ὄργάνωση καὶ Ἐκτέλεση Ἐθνικῶν Προγραμμάτων Κατασκευῆς Σχολικῶν Κτιρίων πού χρησιμοποιήθηκαν γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν βασικῶν ἀναγκῶν τῆς Ἀγγλίας σὲ σχολικὰ κτίρια. Ἐνας ἀπὸ τοὺς πιὸ ἀποτελεσματικὸς καὶ τοὺς πιὸ οἰκονομικοὺς τρόπους ἀντιμετώπισης τοῦ προβλήματος αὐτοῦ εἶναι καὶ τὰ λεγόμενα «προκατασκευασμένα» σχολεῖα πού προκατασκευάζονται σὲ εἰδικές βιομηχανίες καὶ ἀποστέλλονται σὲ ὅλες τίς περιοχές τῆς χώρας, ὅπου ὑπάρχουν ἀνάγκες κατασκευῆς σχολικῶν κτιρίων. Ἐπειδὴ ἡ πρώτη ἐντύπωση πού δίνει ὁ ὅρος προκατασκευασμένα εἶναι κάπως ἀσαφής, γιὰ τὸ νομίζει κανεὶς ὅτι ἔχουν κάτι τὸ προσωρινό, δόθηκε ἀφορμὴ νὰ συζητηθῇ τὸ θέμα αὐτὸ εὐρύτερα καὶ νὰ διαπιστωθῇ ὅτι παρ' ὅλον ὅτι εἶναι προκατασκευασμένα δὲν ἔχουν προσωρινὸ χαρακτήρα, ἀλλὰ μόνιμο. Συμφέρει ἡ κατασκευὴ τέτοιων σχολείων ἀπὸ οἰκονομικῆς πλευρᾶς, χωρὶς αὐτὸ νὰ σημαίνῃ ὅτι ὕστερόν ἀπὸ παιδαγωγικὴ καὶ ψυχολογικὴ ἀποψη.

Μετὰ ἐπισκεφθῆκαμε τὸ γραφεῖο τῶν ἀρχιτεκτόνων οἱ ὁποῖοι εἶναι καὶ οἱ ἐκτελεστὲς τοῦ προγράμματος σχολικῶν κτιρίων μετὰ τῶν ὁποίων θρισκόταν καὶ ἓνας Γενικὸς Ἐπιθεωρητῆς, ὁ ὁποῖος, ὅπως μᾶς εἶπαν, συνεργάζεται τακτικὰ μὲ τοὺς ἀρχιτέκτονες γιὰ ζητήματα πού ἀφοροῦν στὴν κατασκευὴ σχολικῶν κτιρίων. Ἐκμεταλλεύτηκα τὴν παρουσία του καὶ ἐζήτησα ὀρισμένες πληροφορίες ἀπὸ καθαρὰ ἐκπαιδευτικὴ πλευρὰ καὶ συζητήσαμε τίς ὁμοιότητες καὶ διαφορὰς πού ὑπάρχουν στὰ δυὸ Ἐκπαιδευτικὰ συστήματα Ἀγγλίας καὶ Ἑλλάδας μὲ περισσότερη ἔμφαση πάνω στίς νέες ἐκπαιδευτικὲς μεταρρυθμίσεις

πού έκαμε ή Έλληνική Κυβέρνηση και τις όποιες βρήκαν πραγματικά πολύ αξιόλογες και βασισμένες πάνω στα σύγχρονα ρεύματα τής Παιδαγωγικής και τής Ψυχολογίας και σύμφωνα με τις κοινωνικοπολιτιστικές μεταβολές που παρουσιάζει ή σημερινή σύνθεση τής κοινωνίας.

Μετά από τήν παραπάνω θεωρητική συζήτηση πάνω στο θέμα τής κατασκευής σχολικῶν κτιρίων, ακολουθήσαν επισκέψεις σε σχολεία κυρίως προκατασκευασμένα καθώς και σε βιομηχανίες που ασχολούνται με τήν κατασκευή τῶν προκατασκευασμένων σχολικῶν κτιρίων.

Τά σχολεία που επισκεφθήκαμε ήταν σχολεία Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Παιδείας. Άρκετά μελετημένη ή κατασκευή τους, που πράγματι δημιουργεί ένα χαρούμενο περιβάλλον για τά παιδιά και κατά τήν ώρα του μαθήματος και κατά τις ώρες τῶν διαλειμμάτων ή άλλων σχολικῶν εκδηλώσεων. Τά σχολεία που επισκεφθήκαμε βρίσκονται στις περιοχές Aimersham - Nottingham - Aylesbury.

Τά δημοτικά σχολεία τά όποια επισκεφθήκαμε και τά όποια, όπως είπαμε παραπάνω, είναι προκατασκευασμένα, όπως και τά τής Δευτεροβάθμιας Έκπαίδευσης, αποτελούν πραγματικά τόπους χαρᾶς και ζωής. Περιγράφω παρακάτω ένα από κάθε τύπο σχολείου, γιατί και τά άλλα, που είδαμε, είναι σχεδόν παρόμοια.

Τό John Hunt School για τάξεις Α', Β', και Γ' ηλικίας 5, 6, 7, έτων, τό όποιο άρχισε να λειτουργή τό 1963 έχει 6 αίθουσες διδασκαλίας με 240 μαθητές και 6 δασκάλους με τή διευθύντρια του σχολείου. Έπομένως υπάρχουν 40 παιδιά σε κάθε αίθουσα διδασκαλίας. "Ας μου επιτραπεί να κάνω μια παρατήρηση έδω για κάτι που όμολογώ δέν μπόρεσαν να με πείσουν και που αναφέρεται στον άριθμό τῶν παιδιῶν σε κάθε αίθουσα. Ένω δηλ. στα δημοτικά σχολεία ισχύει ό άριθμός 40, στα σχολεία Δευτεροβάθμιας παιδείας ό άριθμός τῶν παιδιῶν σε κάθε αίθουσα είναι 30. Κατά τόν ίδιο τρόπο δέν μπόρεσε να με πείση και ό Γιουγκοσλαῦος αντιπρόσωπος που υποστήριζε στη σύσκεψη τῶν Παρισίων ότι ό άριθμός τῶν παιδιῶν σε κάθε τάξη πρέπει να είναι 36.

Έκτός από τις έξη αίθουσες διδασκαλίας και άκριβῶς στο κέντρο του διδακτηρίου υπάρχει ή αίθουσα συγκεντρώσεων, ή όποια σε ώρισμένες περιπτώσεις μετατρέπεται σε αίθουσα γυμναστικής με τά απαραίτητα όργανα για τό σκοπό αυτό. Επίσης στην ίδια αίθουσα υπάρχει σε μια γωνιά κατάλληλα διασκευασμένη ή βιβλιοθήκη του σχολείου. Έκτός όμως αυτής τής βιβλιοθήκης, υπάρχουν και οί κινητές βιβλιοθήκες σε κάθε αίθουσα που έχουν τό σχήμα μιας μικρής ντουλάπας ή όποια όταν ανοίγει παίρνει επίσης τό σχήμα του βιβλίου. Οί βιβλιοθήκες αυτές σε κάθε αίθουσα ανεφοδιάζονται κάθε έβδομάδα με νέα βιβλία που τά φέρνει ή κινητή βιβλιοθήκη που είναι παράρτημα τής μεγάλης βιβλιοθήκης που βρίσκεται στην πρωτεύουσα τής έπαρχίας. Άκριβῶς γύρω από τις αίθουσες διδασκαλίας υπάρχουν και οί μικρές αίθουσες έστιατορίου για κάθε τάξη, οί όποιες είναι έφοδιασμένες με τά κατάλληλα έπιπλα ή επίσκεψή μας συνέπεσε με τήν ώρα του φαγητού, πράγμα που μας έδωσε τήν ευκαιρία να μελετήσωμε κι' αυτή τή φάση. Μια νοσοκόμα βρίσκεται σε κάθε τάξη και ενδιαφέρεται για τήν έξυπνότητα τῶν παιδιῶν. Αυτές οί μικρές αίθουσες που είναι μεταξύ τής αίθουσας για συγκεντρώσεις και τῶν αίθουσῶν διδασκαλίας αποτελούν και ένα είδος μόνωσης, γιατί όταν μια τάξη κάνει γυμναστική ή μουσική κλπ. δέν ένοχλεί τις άλλες τάξεις που κάνουν μάθημα.

Μέσα στις αίθουσες διδασκαλίας και σαν προέκτασή της υπάρχει

Ένας μικρός χώρος που είναι κλεισμένος με τζάμια και που χρησιμοποιείται σαν χώρος βιολογίας, ανθοκομίας, χειροτεχνίας, πηλοπλαστικής κλπ. εφοδιασμένος με μια θρύση με λεκάνη για να πλένουν τα παιδιά τα χέρια τους όταν λερώνονται. Τα W.C., οι θρύσες και ο χώρος για να αφήνουν τα παιδιά τις γαλότσες, παλτά κλπ. είναι επίσης κατάλληλα διασκευασμένα μέσα σε κάθε αίθουσα διδασκαλίας. Και εδώ το κάθε παιδί έχει δική του πετσέτα κρεμασμένη για να καθαρίζεται όταν παρίσταται ανάγκη. Οί άλλοι χώροι είναι το γραφείο των δασκάλων με ένα ντουλαπάκι για κάθε δάσκαλο (που στην προκειμένη περίπτωση έχουν τοποθετηθή χαμηλά στο πάτωμα, ενώ θα μπορούσαν να έχουν τοποθετηθή στο ύψος των ενηλίκων και όχι των παιδιών) και το γραφείο της διευθύντριας.

Τα έπιπλα κάθε αίθουσας διδασκαλίας αποτελούνται από μικρά ελαφρά τραπεζάκια και καρεκλίτσες διαφορετικού ύψους για να καλύπτονται οί ανάγκες σε ύψος όλων των παιδιών. Μπροστά σε κάθε καρέκλα υπάρχει ένας χρωματιστός κύκλος (χρώμα διάφορο για κάθε περίπτωση) που αντιστοιχεί στον όμοια χρωματισμένο κύκλο του τραπεζιού. Έτσι το παιδάκι που θα πάρη την καρεκλίτσα με το χρώμα μπλέ πρέπει να βρή το αντίστοιχο τραπεζάκι για να καθήση. Ός προς την τοποθέτηση των αντικειμένων τους υπάρχουν δύο τρόποι: είτε έχουν κατασκευάσει ένα είδος ντουλάπας μικρής στην οποία υπάρχουν μικρά συρτάκια (6 τον αριθμό), ένα για κάθε παιδί, και τα όποια ντουλαπάκια μπορούν να κινούνται άθόρυβα προς διάφορες κατευθύνσεις ή στο ίδιο το τραπεζάκι υπάρχει ένα μικρό άνοιγμα για κάθε παιδί μέσα στο όποιο μπορεί να βάλη τα πράγματά του και το όποιο ο γράφων βρίσκει προτιμότερο παρά το γεγονός ότι στα σχολεία της Αγγλίας επικρατεί ή τάση να χρησιμοποιούνται τα κινητά ντουλαπάκια.

Το προαύλιο του σχολείου είναι κάτι το αξιοπρόσεχτο.

Τούτο είναι μια σύνθεση τμημάτων διαφόρων σχημάτων (και όχι ισοπεδωμένο) κατασκευασμένων κατά τέτοιο τρόπο ώστε μόλις το παιδί βγαίνει στο προαύλιο κατά την ώρα του διαλείμματος ακόμη και να θέλη να καθήση ήσυχο να μη μπορή. Αποτελούν δηλ. τα σχήματα αυτά έρεθίσματα για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων.

Το σχολείο της μέσης Έκπαίδευσης που έπισκεφθήκαμε είναι το Tuxford Secondary School που έχει 390 παιδιά ηλικίας από 11 μέχρι 15 έτων και 16 καθηγητές συμπεριλαμβανομένου και του Διευθυντού του σχολείου. Έπισκεπτόμαστε πρώτα το διευθυντή, ο όποιος με λίγα λόγια μάς μιλάει για το ιστορικό του σχολείου. Μετά από αυτό είδαμε τα τμήματα του σχολείου. Στη μέση του διδακτηρίου υπάρχει, όπως είπαμε και προκειμένου για το δημοτικό σχολείο, η αίθουσα συγκέντρωσης Assembly Hall προέκταση του όποιου αποτελεί το έστιατόριο που οί καρέκλες και τα τραπέζια του μπορούν μετά το φαγητό να τοποθετηθούν σε μεγάλες ντουλάπες που βρίσκονται κατά μήκος αυτού του έστιατορίου και που σκεπάζονται με μεγάλες κουρτίνες. Η αίθουσα έστιατορίου συνδέεται με την κουζίνα, όπου έτοιμάζεται το φαγητό. Πριν να έπισκεφθούμε τις αίθουσες διδασκαλίας, έπισκεπτόμαστε τις άλλες αίθουσες: γυμναστικής, ή όποια και έπικοινωνεί μέσω μιας σκεπαστής γέφυρας με ένα ξεχωριστό χώρο, σκεπασμένο γυμναστήριο (υπόστεγο), στο όποιο επίσης μπορούν να γίνουν διάφορες γυμναστικές ασκήσεις, παιχνίδια κλπ. Η αίθουσα γυμναστικής συνδέεται με ένα χώρο στον όποιο υπάρχουν δύο

μεγάλα πλυντήρια, όπου μια γυναίκα πλένει άμέσως μετά τη γυμναστική κλπ. τὰ ρούχα τῶν παιδιῶν καὶ τὰ τοποθετεῖ σὲ εἰδικὰ ράφια γιὰ νὰ εἶναι ἕτοιμα γιὰ μιὰ ἄλλη τάξη, ἀφοῦ αὐτὸ τὸ ὑλικὸ ἀνήκει στὸ σχολεῖο καὶ ὄχι στὰ παιδιά. Δίπλα ἀπ' αὐτὸ τὸ χῶρο ὑπάρχουν τὰ ντουὺς ὅπου πλένονται τὰ παιδιά. Προχωροῦμε: Ἐπισκεπτόμαστε τὴν αἴθουσα οἰκοκυρικῆς, ὅπου τὰ κορίτσια μὲ τὴν βοήθεια τῆς καθηγήτριάς των μαθαίνουν νὰ φτιάχνουν φρουτοσαλάτα, ἐνῶ τὰ ἀγόρια τῆς ἴδιας τάξης εὐρίσκονται στὸ ξυλουργικὸ ἐργαστήριό ποῦ εἶναι ἡ τρίτη εἰδικὴ αἴθουσα μετὰ τὴν αἴθουσα οἰκοκυρικῆς καὶ τῆς ραπτικῆς. Ἡ τέταρτη αἴθουσα εἶναι ἡ αἴθουσα φυσικῆς καὶ χημείας — βιολογίας καὶ ἡ πέμπτη ἡ αἴθουσα διδασκαλίας γεωργικῶν μαθημάτων πλαισιωμένη μὲ τὰ κατάλληλα ἐργαλεῖα. Ἐξω ἀπὸ τὶς αἴθουσες αὐτὲς ὑπάρχουν οἱ ἐγκαταστάσεις Ζωοτεχνίας μὲ γουροῦνια, ἀγελάδες, πρόβατα, κότες κλπ., ποῦ περιποιοῦνται τὰ ἴδια τὰ παιδιά μὲ τὴν καθοδήγηση τοῦ εἰδικοῦ καθηγητοῦ. Οἱ εἰδικὲς αἴθουσες ποῦ περιγράψαμε παραπάνω ἀποτελοῦν κατὰ κάποιον τρόπο τὴν ἀριστερὴν πτέρυγα τοῦ κτιριακοῦ συγκροτήματος, ἐνῶ τὰ γυμναστήρια, γραφεῖα διευθυντοῦ, γραφεῖο καθηγητῶν, πλυντήρια κλπ. ἀποτελοῦν τὴ δεξιὰ πτέρυγα τοῦ κτιρίου. Στὴ μέση ὑψώνεται τὸ τριώροφο συγκρότημα μὲ τὶς αἴθουσες διδασκαλίας, τὴν πρώτη ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἀποτελεῖ ἡ βιβλιοθήκη, ἡ ὁποία καὶ εἶναι ἄρτια ὀργανωμένη. Ἐδῶ, ὁ εἰδικὸς καθηγητὴς κατατοπίζει τοὺς μαθητὲς στὸ πῶς νὰ χρησιμοποιοῦν τὴν βιβλιοθήκη.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ σχολεῖα, ἐπισκεφθῆκαμε καὶ δυὸ μεγάλους Βιομηχανικοὺς Οἴκους ποῦ ἀσχολοῦνται μὲ τὴν προκατασκευὴ σχολείων. Πρῶτα εἶδαμε τὰ γραφεῖα καὶ τὸ ἐργοστάσιο τοῦ Οἴκου W.S. Simms Sons and Cooke Ltd στὸ Nottingham, ποῦ ἀσχολεῖται εἰδικὰ μὲ τὴν κατασκευὴ ξυλίνων κτιρίων. Στὸ Birmingham ἐπισκεφθῆκαμε τὰ γραφεῖα τοῦ Οἴκου Brockhouse Steel Structures Ltd ποῦ εἶναι ὁ κύριος κατασκευαστὴς τοῦ συστήματος προκατασκευῆς C.L.A.S.P. μὲ τὸ ὁποῖο χτίζονται τὰ περισσότερα καινούργια σχολεῖα στὴν Ἀγγλία. Μᾶς ἐξήγησαν τὸ σύστημα αὐτὸ μὲ σχέδια καὶ προβολὲς σὲ συζητήσεις ποῦ εἶχαμε μὲ τὸν διευθυντὴ καὶ τοὺς μηχανικοὺς τοῦ οἴκου. Ἐκτιμήσαμε ἰδιαίτερα τὴν ὀργάνωση τῆς παραγωγῆς τῶν βιομηχανικῶν οἴκων ποῦ εἶδαμε.

Συμπεράσματα:

Ἄν αὐτὰ ποῦ ἀκούσαμε καὶ εἶδαμε, τὰ συσχετίσωμε μὲ τὴν Ἑλληνικὴ πραγματικότητα μὲ σκοπὸ τὴν ἐφαρμογὴ τους θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε τὰ παρακάτω:

1. Θὰ ἦταν δύσκολο γιὰ μᾶς νὰ φθάσωμε σὲ σύντομο χρονικὸ διάστημα ἐκεῖ ποῦ ἔφθασαν μερικὲς Εὐρωπαϊκὲς χῶρες καὶ ἰδίως ἡ Ἀγγλία ἀπὸ ἀποψη κατασκευῆς σχολικῶν κτιρίων, ἀφοῦ ὅπως ἀναγράφεται καὶ στὴν πρώτη ἔκθεση ποῦ συνέταξε ἡ ἐπιτροπὴ μας (σελ. 5) οἱ ἀνάγκες μας σὲ αἴθουσες διδασκαλίας μέσα στὸ 1966 θὰ εἶναι γιὰ τὴ στοιχειώδη Ἐκπαίδευση 2025 αἴθουσες καὶ γιὰ τὴ μέση 860.

2. Παρὰ τὶς τεράστιες ἀνάγκες ποῦ ἔχει ἡ χώρα μας σὲ σχολικὰ κτίρια θὰ πρέπει νὰ ἀναθεωρήσωμε τὶς σκέψεις μας ὡς πρὸς τὸν τρόπο κατασκευῆς τῶν σχολικῶν κτιρίων ἔτσι ὥστε τὸ περιβάλλον τοῦ σχολείου νὰ εἶναι εὐχάριστο γιὰ τὸ παιδί καὶ νὰ ἱκανοποιῇ τὶς βασικὲς σωματικὲς — φυσιολογικὲς καὶ ψυχοκοινωνικὲς του ἀνάγκες.

3. Νὰ γίνῃ παραδεκτὸ ἀπὸ τοὺς ἀρμόδιους παράγοντες ὅτι ἡ κατα-

σκευή ενός διδακτηρίου δέν είναι υπόθεση μόνο του αρχιτέκτονα αλλά και του εκπαιδευτικού και επομένως ή συνεργασία και τῶν δύο για τήν καλύτερη κατασκευή του διδακτηρίου είναι απαραίτητη.

4. Ἀποτελεῖ γεγονός ἀναμφισβήτητο ὅτι ὅταν τὸ σχολεῖο εἶναι και ἀπό ἀποψη ἀρχιτεκτονική σχολεῖο ζωῆς και ὄχι τόπος πού μεταδίδονται μόνο γνώσεις, τότε τὰ προβλήματα συμπεριφορᾶς τῶν μαθητῶν μέσα στο σχολεῖο ἐλαττώνονται.

5. Νά γίνη πλέον πίστη μεταξύ τῶν εἰδικῶν ὅτι αὐτὰ τὰ θρανία τὰ δῖεδρα και πολυέδρα πού ἐξακολουθοῦν δυστυχῶς νά κατασκευάζονται ἀπό τοὺς ἀρμόδιους παράγοντες, δίνουν στήν αἴθουσα μορφή δεσποτηρίου και ὄχι χώρου ὅπου ἀναπτύσσεται και ἐξελίσσεται ἐλεύθερα ἡ προσωπικότητα τῶν παιδιῶν. Εἶναι παρά πολύ δύσκολο, ἂν ὄχι ἀδύνατο, νά προχωρήσῃ στή δημοκρατική ὀργάνωση τῆς τάξης του ἑνας εκπαιδευτικός, ἂν και τὰ ἐπιπλα πού ὑπάρχουν μέσα στήν αἴθουσα δέν βοηθοῦν σ' αὐτό. Κι' ἐκεῖνα πού βοηθοῦν εἶναι τὰ ἐλαφρά τραπεζάκια πού μποροῦν εὐκαιριακά νά ἐνωθοῦν ἔτσι πού τὰ παιδιά τῆς τάξης νά ἀποτελέσουν ὁμάδες ἀνάλογες μέ τὸ μάθημα, τὰ διαφέροντά τους, τίς προτιμήσεις τους κλπ.

6. Τὰ προκατασκευασμένα σχολεῖα τὰ ὁποῖα ἔχουν μόνιμο και ὄχι προσωρινὸ χαρακτήρα και τὰ ὁποῖα κατασκευάζονται μέ θάση τίς ἀνάγκες τῶν παιδιῶν εἶναι τὰ μόνα τὰ ὁποῖα μποροῦν νά καλύψουν τίς τεράστιες ἀνάγκες τῆς χώρας μας σὲ σχετικὰ σύντομο χρονικὸ διάστημα.

7. Ἄν ἡ πρώτη ὕλη, ἡ ὁποῖα θὰ χρησιμοποιηθῇ για τὰ προκατασκευασμένα σχολεῖα εἶναι τσιμέντο θὰ προτεῖναμε τὴ μετάβαση δυὸ εἰδικῶν ἀπὸ μιὰ Ἑλληνικὴ βιομηχανία σὲ μιὰ ξένη χώρα για νά μελετήσῃ τίς λεπτομέρειες τῆς κατασκευῆς τῶν προκατασκευασμένων σχολείων. Τοῦτο προτείνεται για νά μπορέσῃ νά ἀνατεθῇ ἡ κατασκευὴ τῶν σχολείων αὐτῶν σὲ Ἑλληνικὴ βιομηχανία και ὄχι σὲ ξένη.

ΣΤΟΥΣ ΣΥΝΑΔΕΛΦΟΥΣ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

Ἡ «Παιδαγωγική καὶ ψυχολογική Ἐπιθεώρηση» ὄργανο τοῦ συλλόγου Παιδαγωγῶν - Ψυχολόγων Πτυχιούχων Πανεπιστημίων ἑξωτερικοῦ, θγαίνει μὲ θυσίες τοῦ ἐκδότη, ὅπως συμβαίνει μ' ὅλα τὰ ἐπιστημονικά περιοδικὰ στὴ χώρα μας, καὶ μὲ τὴν ἀμισθὴ συνεργασία τῶν Παιδαγωγῶν - Ψυχολόγων. Τὸ περιοδικὸ κινδυνεύει νὰ κλείσῃ, γιὰτὶ δὲν ἀνταποκρίθηκε ὁ Ἐκπαιδευτικὸς Κόσμος ὅπως ἔπρεπε, ὑποστηρίζοντας τὰ οἰκονομικά. Θὰ ἦταν πολὺ εὐκόλο, οἱ διευθυνταὶ τῶν σχολείων νὰ γράψουν τὶς σχολικὲς ἐφορεῖες συνδρομήτριες τοῦ περιοδικοῦ καὶ θὰ μπορούσαν οἱ κ.κ. Ἐπιθεωρητὲς τῶν Δημοτικῶν Σχολείων καὶ οἱ Παιδαγωγοὶ μας ποὺ ἐργάζονται στὶς Παιδ. Ἀκαδημίες νὰ ὑποστηρίξουν τὴ συνέχιση ἑνὸς ἀξιόλογου Ἐπιστημονικοῦ Περιοδικοῦ.

Ἡ Συντακτικὴ Ἐπιτροπὴ